

Received / Makale Geliş Tarihi 18.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 31.12.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (37)
ss / pp 1866-1881

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10450810
Mail: editor@pejoss.com

Ufuk Esen

<https://orcid.org/0009-0001-6510-6661>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Ebru Kaçar

<https://orcid.org/0009-0009-4959-8764>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Semra Titiz

<https://orcid.org/0009-0008-4710-5033>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Fahri Dođuhan

<https://orcid.org/0009-0001-7396-8368>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Suat Bilici

<https://orcid.org/0009-0004-0364-5389>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Sinem Şakar

<https://orcid.org/0009-0001-1895-7359>
MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimle İlgili Karşılaşılan Sorunlar Ve Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Teacher Opinions on the Problems and Management of Distance Education During the Pandemic Process

ÖZET

Bu çalışmadaki amaç Çin'in Wuhan kentinde başlayıp bütün ülkelere yayılım gösteren Covid-19 pandemisinin neden olduğu uzaktan eğitimde, ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapmakta olan sınıf ve branş öğretmenlerinin sorunlarını tespit edip bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmaya Diyarbakır'da görev yapmakta olan 14'ü sınıf ve 16'sı branş öğretmeni olmak üzere toplamda 30 öğretmen katkı sağlamıştır. Çalışmada verileri toplamak için " Pandemi sürecinde, uzaktan eğitim ile ilgili karşılaşılan sorunlar ve yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri" başlıklı görüşme formundan yararlanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Görüşme formu uygulandıktan sonra ulaşılan bulgular sonucunda; öğrencilerin online eğitime devamının yetersiz olduğu, eğitime ulaşmak için kullanılacak teknolojik araçların yetersiz kaldığı, internet altyapısının zayıf olduğu, öğretmenlerin uygulama derslerinde zorlandıkları, velilerin sürece önem vermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Karşılaşılan sorunlara çalışmanın sonuç ve öneriler bölümünde tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Pandemisi, Uzaktan Eğitim, Öğretmen Görüşleri.

ABSTRACT

The aim of this study is to identify the problems classroom and branch teachers working in primary and secondary education during distance education caused by the Covid-19 virus, which started in Wuhan, China and spread to all countries, and to offer solutions to these problems. A total of 30 teachers, 14 of whom are class teachers and 16 of whom are branch teachers, working in Diyarbakır, contributed to the study. In order to collect the data in the study, the interview form titled 'Problems encountered in distance education during the epidemic and teachers' views on the management of these problems' was used. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method. As a result of the findings obtained after the application of the interview form; it has been concluded that the students' attendance to online education is insufficient, the technology to be used to reach the education is insufficient, the internet infrastructure is weak, the teachers have difficulties in the practical lessons, and the parents do not attach importance to the process. Recommendations have been made for the problems encountered in the conclusion and recommendations section of the study.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Distance Education, Teacher Opinions.

1. GİRİŞ

Covid 19; 2019 yılının sonlarına doğru Çin'de başlayan ve bütün dünyada yayılım gösteren bir salgın haline gelmiştir. Bu salgında bulaş riskini en aza indirmek için sosyal mesafe kuralının ne kadar önemli olduğunun farkına varılmış ve bir dizi önlemler alınmıştır. İnsanlığın en önemli gerekliliği olan eğitim – öğretim ihtiyacı teknoloji ve internet yardımıyla online eğitim şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Online eğitim; öğretmen ve öğrencilerin farklı ortamlarda eğitim ile ilgili etkileşimi gerçekleştirdikleri bir yöntemdir. Online eğitim ile hem öğrenciler hem öğretmenler mekan sınırı olmadan eğitim – öğretimle ilgili etkinlikleri gerçekleştirebilmektedirler. Salgın dolayısıyla evinde kalmak zorunda kalan öğrencilerin,

online eğitim yoluyla eğitimin önündeki engel ortadan kalmaktadır (Adıyaman, 2002). Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıtları ile ilgili başlıklara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Dünya genelinde kazanılan deneyim ve sunulan fırsatların belirlenmesi için uluslararası raporların incelenmesi, daha kapsamlı bir fikir oluşturulması açısından önemlidir. Bu kapsamda incelenen uluslararası raporlarda, pandemi sürecinde eğitimde karşılaşılan sorunların ve bu sorunların getirdiği fırsatların ortaya konulması, pandemi sonrası eğitim sürecinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Bu noktada bu araştırmanın problem durumu, pandemi dönemini eğitim açısından incelemek ve bu süreçte ortaya çıkabilecek yeni sorunları tespit etmektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmadaki temel amaç 2020-2021 eğitim öğretim yılında Diyarbakır'da ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntılar ve çözümüne dair görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
2. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim sürecinin yarattığı eğitim sorunlarının giderilmesine yönelik öğretmenlerin çözüm önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmadan elde edilecek sonuçlarla eğitimin temel taşı olan ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapmakta olan sınıf ve branş öğretmenlerinin salgın nedeniyle gerçekleştirilen online eğitim faaliyetlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında eğitim öğretimin daha aktif ve kesintisiz yürütülmesinde çalışmanın sonuçları önem arz etmektedir.

Bu çalışmayla birlikte pandemi sürecinde yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinin öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkılarak yeniden değerlendirilebilmesine olanak sağlamıştır. Pandemi sürecinde öğretmenlerin okullarda neler yaşadıklarına, süreçle ilgili görüşlerine, pandeminin yararları ve zararlarına yönelik görüşleri analiz edilmiştir. Çalışmanın eğitim sürecinin yeniden gözden geçirilmesine ve kalitesinin artırılmasına da yardımcı olacağı hedeflenmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Diyarbakır İlindeki ilçelerden seçilen toplam 10 okulda görev yapan gönüllü 30 öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Üzerinde çalışılacak hedef kitlenin belirlenmesinde nitel araştırma tekniklerinden görüşme formu yöntemine dayalı olarak belirlenen örneklem grubunun evreni temsil yeterliği sağlanmıştır.
2. Görüşme formunun uygulanması sırasında öğretmenlere yönelik yapılan açıklamada, gönüllülüğün esas olduğu, kişilerin kimlik bilgilerinin istenmediği ve araştırmaya yapacakları katkının önemini belirten ifadeler vurgulanmış, araştırmaya katılan öğretmenlerin dürüst ve doğru cevaplar vereceği kabul edilmiştir.

2. KURAMSAL BİLGİLER

2.1. Covid-19 Salgını ve Salgının Dünya'da Seyri

2019'un Aralık ayında Çin'de ilk vakası ortaya çıkan korona virüs 2019 (Covid-19), çok hızlı bir şekilde bütün dünya ülkelerinde yayılım göstermiş ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nce pandemi olarak ilan edilmiştir. COVID-19 korona virüsü günümüzde etkilerini devam ettirmektedir. Korona virüs türleri doğada yer alan ve hastalığa neden olan bir virüs türüdür. Boğaz ve burundan alınan kültürün laboratuvar ortamında incelenmesiyle hastalığın tanısı konulmaktadır. Bu tür virüslere yarasa, pangolin, yılan gibi hayvanlarda rastlanmaktadır. Yeni tür korona virüsler her bireyde aynı etkiyi göstermemektedir. Bu virüse yakalanan bireylerde görülen belirtiler, öksürük, boğaz ağrısı, eklem ağrıları, halsizlik, baş ağrısı, 38 dereceyi aşan yüksek ateş ve burun akıntısıdır. Daha az rastlanan belirtileri ise nefes almada zorluk yaşama, göğüste ağrı, tat ve doku kaybıdır. Korona virüs yakın temasla bulaşan bir virüs türüdür. Bütün

Dünya ülkelerinde yayılım gösteren Covid-19 hayatımızı her yönüyle olumsuz bir biçimde etkilemiştir. Yakın temasla bulaşıyor olmasından kaynaklı olarak özellikle insanların toplu halde bulunduğu ortamlar bu salgın için en riskli yerler olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple okulların kalabalık olması nedeniyle okullar risk teşkil etmektedir. Salgının ilk tedbirleri de bu ortamlarda alınmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu ve MEB bu tedbirler kapsamında tüm üniversitelerin ve MEB' e bağlı bütün eğitim kademelerinin uzaktan eğitime geçmesine karar vermiştir. Bu durum öğrenciler ve öğretmenler açısından bazı olumsuz durumlara sebebiyet vermiştir.

2.2. Dünya'da ve Türkiye'de Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Alanyazın taraması yapıldığı zaman uzaktan eğitimin başlangıcı olarak İsveç'te 1728 senesinde Boston Gazetesi'nde mektupla eğitim yapılacağına dair ilanların verilmesiyle başladığı düşünülmektedir (Özbay, 2015). Dünyada uzaktan eğitimin değişimine bakıldığında, mektupla başlayan uzaktan eğitim faaliyetlerinin, radyo yayınları, televizyon ve sonradan internet yoluyla gerçekleştiği görülmektedir. Eğitim amacıyla yapılan radyo yayınının ilk olarak Amerika'da yapıldığı anlaşılmaktadır (Akyürek, 2020). Çağımızda teknolojik gelişmelerde büyük adım atılmış olsa da online eğitimin ağırlıklı olarak üniversitelerde daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılan birçok inceleme sonucunda uzaktan eğitimin mektupla başladığı anlaşılmaktadır. 1800'lü yılların başlangıcında Almanya, Fransa, Rusya, Amerika, İsveç gibi ülkelerde mektup yöntemiyle, eğitici uzaktan eğitim çalışmalarının yapıldığı görülmektedir (Kırık, 2014). Daha sonraları televizyon yayınları aracılığıyla uzaktan eğitim süreci yaşanmıştır. 1900'lü yılların sonlarına doğru gelindiğinde internet yayınları başlayarak uzaktan eğitimde başka ve en önemli safhaya geçilmiştir.

Ülkemizde uzaktan eğitim sürecine bakıldığında 1920'li yıllara kadar uzanmaktadır. Uzaktan eğitim kelimesine John Dewey'in öğretmen eğitimi raporunda rastlanmaktadır (Başaran vd., 2020). Ülkemizde uzaktan eğitim tarihçesi incelendiğinde ortalama olarak 90 - 100 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır (Bozkurt, 2017). Türkiye'de 1950'li yıllarda banka çalışanlarının uzaktan mektup yöntemiyle eğitilmeleri amaçlanmış, MEB tarafından 1960'larda mektupla eğitim faaliyetlerine başlanmıştır. 1975 yılına gelindiğinde ise üniversite eğitimi alamayanlar için YAYKUR faaliyeti yürütülmüştür (Gökçe, 2008). 1982 yılından sonra Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitime başlangıç yapmıştır (Karatepe vd., 2020). 2011 yılında FATİH Projesi kapsamında MEB tarafından EBA kurulmuş ve çeşitli dijital içeriklerle kullanıma sunulmuştur.

2.3. Covid-19 Pandemisi ve Eğitim

Covid-19 pandemisi sebebiyle birçok ülke sosyal ve birçok konuda kısıtlama ve sokağa çıkma yasağı uygulamalarına başvurmak zorunda kalmışlardır. Salgının hızlı bir yayılım göstermesiyle eğitim kurumlarının kapanmasına ve uzaktan eğitime geçilmesine neden olmuştur (Chen ve diğerleri, 2020). Birçok ülkede pandemiye karşı alınan önlemlerden biri, eğitim-öğretim faaliyetlerinin yapıldığı okulların kapanması ve uzaktan eğitime geçilmesi yer almaktadır. Ülkemizde de 2020 yılının Mart ayından itibaren yüz yüze eğitime ara verilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin uzaktan yürütülmesine karar verilmiştir. Anaokulu, ilkökul, lise ve üniversite öğrencilerinin bu zorlu süreçte psikolojilerini ve akıl sağlıklarını sağlam tutmaları son derece önem arz etmiştir.

Covid-19'dan önce teknolojik alanda gerçekleşen gelişmeler eğitim başta olmak üzere hayatımızın birçok alanında yenilikler getirmiştir. Pandemi ile beraber teknolojik gelişmelere duyulan ihtiyaç büyük bir önem arz etmiştir. Bu dönemde yüz yüze eğitime ara verilmesi 'Eğitim Bilişim Ağı'na ihtiyaç duyulması okulların online eğitime geçmesi eğitimde dijitalleşmeyi sağlamıştır. Eğitim paydaşları eğitimde dijitalleşme hareketinin pandemi'den sonra bile devam etmesi gerektiği hakkında görüş birliği bildirmişlerdir (Altunel, 2020).

Ülkemizde eğitim ve öğretim faaliyetlerine ulaşamayan öğrenciler için T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bazı çalışmalar uygulanmaya konulmuştur. Bu çalışmalar incelendiğinde 2011-2012 eğitim öğretim yılında hizmete açılan EBA'nın çeşitli belgeseller, videolar, çizgi filimler, dersler, görsel materyaller ve birçok etkinliğin zenginleştirilerek öğrencilerin kullanımına açıldığı görülmektedir. Bu bağlamda EBA öğrencilerde oluşan eğitim eksikliklerinin giderilmesinde yardımcı bir platform olarak katkı sağlamıştır. Bu platform kaynaklarına ulaşabilmek için MEB, GSM şirketleri ile anlaşmalar yapıp 8 GB'ye kadar internet desteği sağlamıştır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı TRT Okul ile ortaklaşa hareket edip derslerin TV aracılığı ile öğrencilere verilerek ders yayınlarının verilmesi sağlanmış ve eksikliklerinin giderilmesi sağlanmıştır (Gümüş, 2021).

Online eğitimle ilgili teknoloji alanındaki gelişmeler bu olağanüstü dönemlerde yaşanabilecek aksaklıkların çözümüne ilişkin hızlı bir biçimde öneriler sağlamaktadır. 2000'li yıllarda eğitimde faydalanılmakta olan internetin çoklu ortam yollarıyla bilgisayar gibi teknolojik olanaklarla beraber online eğitimin yapılmasını engelleyen ortamların çözümü için büyük bir gelişim sağlanmıştır (Aydın, 2021).

Online eğitim ile ders kitapları arasında bazı farklılıklar yaşanmaktadır. Online eğitim esnekliği sayesinde öğrencilerin birçok farklı etkinlikle eğitim öğretim ortamının eksiklerinin giderilmesi sağlanmış ve öğrencilere birbirinden farklı boyutlu sürece katılımları sağlanmıştır. Öğrencilerin bu sürece ne derecede katıldıkları da sorgulanması gereken faktörlerden birisidir. Online eğitim he zaman öğrencilere esnek ve farklı ortamlara ulaşım olanağı sağlamıştır (Karadağ & Yücel, 2020).

2.4. Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar ve Fırsatlar

Okul eğitiminin kesintiye uğraması önce eğitimcileri ve eğitim ile ilgilenenleri endişelendirmiş, karşılaşılacak bu duruma uyum sağlamakta sorunlarla karşılaşmıştır. Bu sorunların temel nedeni önceden böyle bir sürecin yaşanmamış olması olabilir. Salgın sırasında eğitimde karşılaşılan sorunları tespit etmek için bilimsel yöntemler kullanmak bu deneyim eksikliğini giderecek ve birçok afette olduğu gibi olası durumlara deneyimli olmanızı sağlayacaktır. Mesela, pandemi nedeniyle derslere ara verilmesi nedeniyle uygulanan online öğrenme, öğrencilerin öz düzenleme becerisine sahip olmalarını gerektirmekte ve dürüstlük, meslek etiği, çalışkanlık ve azim gibi kişisel özelliklerin desteklenmesiyle elde edilebilmektedir (Huber & Helm, 2020). Bireysel çalışma becerilerinin kazanılması öğrencilerin motivasyonunu artıracığından (Yusuf, 2011), bu durum akademik öğrenmenin gönüllülük aşamasında okul düzeyinde kalmasını engelleyecek ve okulun sorumluluğunun azalmasına yardımcı olacaktır. Birçok ülke bu sorunları belirlemek için ulusal çerçeveler dahilinde çalışmalar ve raporlar hazırlamış olsa da (Buhrji & Ahmed, 2020; PHA, 2020; Saavedra, 2020; Huber & Helm, 2020), dünya çapında uluslararası ajanslar tarafından hazırlanan daha fazla rapor bulunmaktadır. Şimdi geçmişten ders alma ve geleceği yeniden planlama zamanıdır. Önemli olan yönetim kavramlarını ve politikalarını belirlemek ve kriz yönetimi sonunda bu kriz deneyimini fırsata dönüştürmektir.

Covid-19 salgını sırasında eğitim deneyiminin olumsuz yönleri değerlendirildiğinde temel sorunların öğrenme kaybı, artan okulu bırakma oranları ve beslenme olduğu görülmektedir (Saavedra, 2020). Ayrıca, öğrencilerin çevrimiçi eğitim almaları için eşit olmayan fırsatlar (Samir, 2020). Özellikle gelişimini tam sağlayamamış ülkelerde önemli konudur. Salgın sırasında ev tabanlı önlemlerin bir diğer olumsuz sonucu da aile içi istismar şikayetlerindeki artıştır (Koh vd., 2020). Koh ve arkadaşlarının (2020) bir raporuna göre, salgın sırasında İngiltere'de ülke çapındaki yardım hattına yapılan çağrı sayısı bir hafta içinde %65 artmıştır. Ayrıca Singapur, Mart 2020'de ülke genelinde şiddetin geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık %35 arttığını bildirmiştir. Benzer bir başka sonuç da, ABD pandemisi ile ilgili ciddi çocuk istismarı vakalarının sayısındaki artışı belirtmiştir.

Covid-19 pandemisi sürecinde yaşanan olaylar değerlendirilirken bir fırsat olarak görülebilecek eğitim konusu da endişeleri beraberinde getirmektedir. Bunların en önemlisi, COVID-19 krizinin sağladığı siyasi uygulamaları politika yapıcılara tekrardan düzenleme fırsatıdır (Samir, 2020). Yeni eğitim düzenlemeleri sadece eğitim öğretimin uygulandığı ortamın dezenfekte edilmesi olarak değil, eğitim sisteminin tekrardan düzenlenmesi olarak da görülebilir. Salgın döneminde bize getirilen bir diğer fırsatın konfor bölgesi dışında hayatın yoğunluğunu düşünme şansı olmayan kurum, kuruluş ve bireylerin tutum, davranış ve alışkanlıklarını yeniden gözden geçirme fırsatı olduğu söylenebilir (Buhrji & Ahmed, 2020).

Eğitim fırsatları ayrıca, harmanlanmış öğrenme yöntemlerinin (dijital ve yüz yüze) daha fazla kullanımını, öğretmenlerin ve okulların toplumdaki rolünün tanınmasını, daha fazla saygı, takdir ve destek görmelerini sağlamıştır. Yüksek kaliteli öğretim materyallerinin daha geniş kullanımını ve öğretmenler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamıştır (Winthrop, 2020). Covid-19 pandemi dönemi, eğitimde karşılaşılan sorunların yanı sıra eğitimi yeniden gözden geçirmek, temel fikirlerinden ayrılan yöntemleri güncellemek ve etkinliğini birçok açıdan tartışmak için bir fırsat olarak da görülebilir. Bu yöntem çözüm sürecinin farklı açılardan hazırlanan raporlarıyla kontrol edilmektedir. Ayrıca dünyanın eğitim sistemleri ve sağlık konusunda endişe duyduğu bir dönemde bu salgın, eğitim politikalarını daha kapsayıcı ve adil yapılara dönüştürmek için bir fırsat sağlayabilir. Sağlık, eğitim ve istihdam, salgın sırasında en zorlayıcı konulardır (Buhrji & Ahmed, 2020). Eğitim açısından bakıldığında bu dönemin politika yapıcılar ve eğitim paydaşları tarafından bir fırsat olarak görülmesi gerektiği söylenebilir.

3. YÖNTEM

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu için, gelişigüzel örnekleme yöntemi seçilmiştir. Gelişigüzel örnekleme yönteminde araştırmacı, önüne çıkan her hangi bir öğeyi ya da bireyi örnekleme dahil etmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu, Diyarbakır'da 2020-2021 eğitim öğretim yılında ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapmakta olan 14 sınıf ve 16 branş öğretmeninden oluşan toplamda 30 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan öğretmenler gelişigüzel örnekleme yöntemi tekniği kullanılarak belirlenmiştir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Pandemi sürecinde, uzaktan eğitimle ilgili karşılaşılan sorunlar ve sorunların çözümüne dair öğretmen görüşlerini ortaya koymak için yapılan bu çalışmada; verilerin toplanması için görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme; araştırma sırasında önceden belirlenmiş soruları sorarak, soruların yanıtlanması sonucunda, karşılıklı etkileşime dayanan bir iletişim yoludur (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmada görüşme formu 2 bölüm şeklinde oluşmaktadır. Görüşme formunun 1.bölümünde 5 soru ile katılımcıların demografik bilgilerini (cinsiyet, mezuniyet bilgileri, kıdem, görev yapılan kurum, yerleşim yeri) belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Araştırmanın 2.bölümünde 8 sorudan oluşan açık uçlu, öğretmen görüşlerine dayanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşme formunun araştırmaya olumlu yönde katkı sağlayabilmesi ve verilerin düzgün bir biçimde toplanabilmesi için literatür taraması yapıp, görüşme formu bu yönde oluşturulmuştur. Oluşturulan görüşme formu sorularında uzman görünüşünden yararlanılmıştır. En sonunda eksiklikler giderilmiş ve görüşme formunun son hali uygulanmıştır.

Görüşme formunda yer alan sorular 2021-2022 eğitim öğretim yılının 2.döneminde toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere, araştırmaya katılımın isteğe bağlı olduğu söylenmiş ve görüşme formu öylece uygulanmıştır.

3.3. Verilerin Analiz ve Yorumu

Çalışmada yüz yüze görüşme formu soruları gönüllülük esasına göre katılımcılara dağıtılıp form doldurulduktan sonra formdan elde edilen veriler Excel'e tanımlanmıştır. Tabloya Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö30, biçiminde numaralar verilerek elde edilen görüşmelerin birbiri ile karışma ihtimali giderilmiştir.

Görüşme formuyla elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz; farklı yöntemlerle elde edilen verilerin önceden ortaya konan konulara göre yorum yapılması ve özetlenmesidir. Betimsel analiz yönteminde görüşlerine başvuru katılımcıların fikirlerini dikkat çekici bir biçimde göstermek amacıyla doğrudan alıntılar yazılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

4. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında sayısal çözümlenmelere ve çözümlenmenin sonucunda ulaşılan bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir. Çalışmadaki öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,.....Ö30 biçiminde numaralandırılmıştır.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	Sayı (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	20	66,6
	Erkek	10	33,4
Mezuniyet Durumu	Lisans	23	76,6
	Yüksek Lisans	6	20,1
	Doktora	1	3,33
	1-5	7	23,3
	6-10	8	26,6
Mesleki Görev Yılı	11-15	9	30
	16-20	3	10
	21-25	2	6,6
	26 üstü	1	3,3
	İlkokul	14	46,6
Görev Yapılan Kurum	Ortaokul	10	33,3
	Lise	6	20
	İl Merkezi	8	26,6
Görev Yapılan Kurumun	İlçe Merkezi	12	40
Yerleşim Yeri	Köy	10	33,3
Toplam		30	100

Çalışmaya 30 öğretmen katılmıştır. Çalışmaya katılanların %66,6’sı (20 kişi) kadın, %33,4’ü (10 kişi) erkektir. Katılımcıların %76,6’sı (23 kişi) lisans, %20,1 (6 kişi) yüksek lisans, %3,3 (1 kişi) doktora mezunudur.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine dağılımı şöyledir; 1-5 yıl arası olan %23,3 (7 kişi), 6-10 yıl arası %26,6 (8 kişi), 11-15 yıl arası %30 (9 kişi), 16-20 yıl arası %10 (3 kişi), 21-25 yıl arası %6,6 (2 kişi) ve 26 yıl üstü %3,33 (1 kişi) dir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları kurumların dağılımları incelendiğinde; %46,6’sı (14 kişi) ilkökulte, %33,3’ü (10 kişi) ortaokulda, %20’si (6 kişi) lisede görev yapmaktadır. Tabloda son olarak görev yapılan kurumun yerleşim yeri incelendiğinde; öğretmenlerin %26,6’sının (8 kişi) il merkezinde, %40’ının (12 kişi) ilçe merkezinde, %33,3’ünün (10 kişi) köy okullarında görev yaptıkları belirlenmiştir.

4.2. EBA’nın Kullanılma Sıklığı ve İçeriğinin Yeterliliği Hakkındaki Görüşler:

Çalışmaya katılan öğretmenlerin EBA’nın kullanımıyla ilgili görüşleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. EBA’nın Kullanım Oranına Ait Bulgular

Kategori	f	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
Sıklıkla	25	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö30
Orta Sıklıkta	3	Ö2, Ö18, Ö29
Nadiren	2	Ö3, Ö7
Toplam	30	30

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katkı sağlayan 30 katılımcı öğretmenden 25’inin sıklıkla EBA’yı kullandıkları görülmektedir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir:

“EBA’yı pandemi sürecinde her gün kullandım.” (Ö1)

“Pandemi sürecinde EBA’yı çok sık kullandım. Derslerimi çevrimiçi olarak EBA’dan işledim.”

Geçerli belgede kaynak yok.(Ö26)

Çalışmaya katkı sağlayan 3 katılımcı öğretmenin orta sıklıkta EBA’yı kullandıkları görülmektedir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

“Kırsal kesimde öğrencilerin internete ulaşımı zor olduğu için zaman zaman yararlandım.” (Ö2)

“Görev yaptığım köyde internet erişimi kısıtlı olduğu için orta sıklıkta yararlandım.”(Ö29)

Çalışmaya katkı sağlayan 2 katılımcı öğretmenin EBA’yı nadiren kullandıkları görülmektedir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Köy ortamında internetin olmaması sebebiyle canlı derse katılan öğrenci olmadığı için EBA’yı nadiren kullandım.” (Ö7)

Tablo 3. EBA İçeriğinin Yeterliliği Hakkındaki Bulgular

Kategori	f	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
İçeriğin yaş ve gelişim özelliklerine uygun olması	20	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö5, Ö26, Ö27, Ö28
İçeriğin geliştirilmesi gerektiği	5	Ö2, Ö7, Ö9, Ö21, Ö30
İçeriğin konu anlatımı ve soru çözümleri ile yetersiz olması	4	Ö18, Ö11, Ö14, Ö29
Diğer	1	Ö3

Katılımcı öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin 10'u içeriğin gelişim özelliklerine uygun olduğu görüşünü bildirmişlerdir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

“EBA'nın görsel ve sosyal içeriklerinin çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre uygun olması nedeniyle faydalı olduğunu düşünüyorum.” (Ö13)

“EBA'daki içerikleri yeterli buluyorum pandemi sürecinde her gün kullanmaya özen gösterdim.” (Ö16)

“EBA'nın konu anlatımı ve soru çözümleri ile zengin bir içeriğe sahip olduğunu düşünüyorum.” (Ö22)

“EBA'nın farklı zeka alanlarına yönelik farklı etkinlikleri olduğu için çok faydalı buluyorum.” (Ö28)

Tablo 3 incelendiğinde 5 katılımcı öğretmenin EBA'nın içeriğinin geliştirilmesi gerektiğine dair bulgulara ulaşılmıştır. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

“EBA'nın içeriğini iyi bulmakla birlikte daha da zenginleştirilip hem görsel hem konu anlatımlarının geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö2)

“İçerik olarak daha farklı zeka türlerine hitap edebilecek şekilde geliştirilmeli.” (Ö7)

“EBA'nın uzaktan eğitim için ideal olduğunu düşünmeme rağmen normal eğitim zamanında biraz daha çeşitli etkinlikler eklenerek içeriğin geliştirilmesi gerektiğini düşünmekteyim” (Ö30)

Tablo 3 incelendiğinde 4 katılımcı öğretmenin EBA'nın içeriğinin yetersiz olduğuna dair bulgulara ulaşılmıştır. Örnek görüşler şu şekildedir:

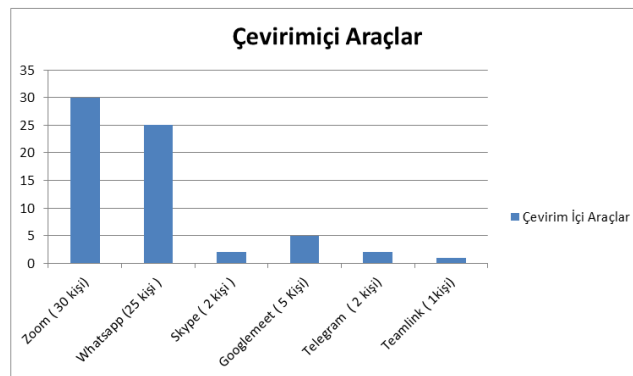
“EBA'nın içeriğinin basit olduğunu ve öğrencilere yeteri kadar ders kazanımını vereceğini düşünmüyorum.” (Ö11)

“EBA öğrenciler için yeterli içeriğe sahip değil.” (Ö18)

“EBA uzaktan eğitim kapsamında ne kadar işe yaramış olsa da öğrencilerin yeterli kazanımları almadıklarına gözlemlediğim için içeriğin yeterli olduğunu düşünmüyorum.” (Ö29)

4.3. EBA Dışında Kullanılan Çevrimiçi Araçlar Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katılan 30 katılımcı öğretmene pandemi döneminde EBA dışında hangi çevrimiçi araçların kullanıldığı sorulmuştur. Alınan cevaplar sonucunda oluşan veriler aşağıdaki Şekil 1'e işlenmiştir.

Şekil 1. EBA Dışında Kullanılan Çevrimiçi Araçlar

Şekil 1 incelendiğinde katılımcı 30 öğretmenden, 30 öğretmenin (%100) Zoom, 25 öğretmenin (%83,33) Whatsapp, 2 öğretmenin (%6,66) Skype, 5 öğretmenin (%16,66) Google Meet, 2 öğretmenin (%6,66) Telegram, 1 öğretmenin (%3,33) Teamlink çevrimiçi programlarını kullandıkları bulgularına ulaşılmıştır.

4.4. Teknoloji Kullanımı ve İnternet Altyapısıyla İlgili Karşılaşılan Sorunlar Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlere pandemi sürecinde teknoloji kullanımı ve internet altyapısı ile ilgili ne tür sorunlarla karşılaştıkları sorulmuştur. Alınan cevaplar sonucunda ulaşılan bulgular tablo 4’te işlenmiştir.

Tablo 4. Teknoloji Kullanımı ve İnternet Altyapısıyla İlgili Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular

Kategori	f	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
İnternet erişiminin olmaması ya da yetersiz olması	10	Ö1, Ö6, Ö9, Ö10, Ö15, Ö19, Ö21, Ö24, Ö28, Ö30
Öğrencilerde teknolojik araç yetersizliğinin olması	6	Ö1, Ö14, Ö15, Ö22, Ö25, Ö29
Çevrimiçi araçların kullanımı ile ilgili bilgi yetersizliği	3	Ö3, Ö7, Ö17
Öğrencilerin çevrimiçi derslere zamanında katılmaması	3	Ö12, Ö13, Ö27
Ebeveynlerin online eğitime yeteri kadar önem vermemesi	4	Ö8, Ö11, Ö20, Ö23
Problem yaşamayanlar	6	Ö2, Ö4, Ö5, Ö16, Ö18, Ö26

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlerin 10’u internet erişiminin olmaması ya da yetersiz olduğu görüşünü bildirmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Özellikle köylerdeki internet altyapısının yetersiz olmasından dolayı öğrenciler ile EBA ya da herhangi bir program üzerinden bağlantı kuramadım.” (Ö1)

“İnternet ağının her yere ulaşmamış olması dolayısıyla öğrencilere erişim tam sağlanamadı. Bazı saatlerde yoğunluk dolayısıyla sisteme girmek ders tanımlamak büyük bir sorun oluşturuyordu.” (Ö10)

“Pandemi sürecinde EBA’da yaşanan yoğunluktan dolayı sisteme giriş yapmadığım olmuştu. Bununla beraber ses konusunda da sıkıntılar yaşadım.” (Ö19)

“Köy okulunda görev yaptığımdan internet altyapısı konusunda sıkıntılar yaşadım. Mobil internet ile çok az da olsa iletişim sağlamaya çalıştım.” (Ö28)

“MEB öğrencilere bedava mobil internet tanımlaması yapmasına rağmen köyde mobil internetin çekim gücü düşük olduğu için sıkıntılar yaşandı.” (Ö30)

Çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlerin 6’sı öğrencilerin teknolojik araçların yetersizliği hakkında görüşlerini bildirmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

“Köyde öğrencilerim çok sıkıntı yaşadı. Hiçbir öğrencimin evinde tablet ve bilgisayar yoktu. Çoğu uzaktan eğitim için ebeveynlerinin cep telefonunu kullandı. Fakat ebeveynler meşgulken ya da telefonla uğraşmak zorunda kalınca eğitim sekteye uğruyordu.” (Ö14)

“Öğrencilerin teknolojik materyal (alet) eksikliğinden dolayı büyük sıkıntılar yaşadık. Ders videolarını bile Whatsapp’tan video çekip yollamak zorunda kalmıştık.” (Ö22)

“MEB tarafından tablet dağıtımı yapılsa da çok çocuklu ailelerde çocukların bir kısmına teknolojik alet dağıtımı yapılmışken diğer kardeşlerinde teknolojik alet olmadığı için olmayanlar derse katılım sağlayamadılar.” (Ö29)

Çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlerin 3’ü de bilgi yetersizliği görüşünü bildirmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki biçimde ifade edilmiştir.

“Başlarda çevrimiçi programlarının kullanımı hakkında bilgi sahibi olmadığım için zorluklar yaşayıp ders işleme konusunda sıkıntılar yaşadım.” (Ö3)

“Çevrimiçi programlar hakkında iyi bilgiye sahip olmadığım ve online eğitimin aniden başlamasından kaynaklı bazı sıkıntılar yaşadım.” (Ö17)

Ayrıca çalışmaya katkı sağlayan 3 katılımcı, öğrencilerin çevirim içi derslere zamanında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibidir.

“Öğrencilerden bazıları çevrimiçi derslere zamanında katılmayıp dersin işlenmesi ve takibinin yapılması hususunda öğrenciler zorlandı.” (Ö12)

“Bazı öğrenciler dersin ortasında, bazı öğrenciler ise dersin sonunda derslere katılmışlardır. Derste zaman kavramı karmaşası yaşandığı için öğrenciler arasında dersin kazanımını edinme konusunda farklılıklar yaşandı.” (Ö13)

Katılımcılardan 4 tanesi de ebeveynlerin online eğitime yeteri kadar önem vermediklerini ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Birkaç veli online eğitime hiç önem vermeyip öğrencilerin derse katılımlarını takip etmediler. Velilere haber vermemize rağmen bunu önemsememeye devam etmiş öğrencilerin derse katılması için çaba sarfetmemişlerdir.” (Ö8)

Çalışmaya katılan katılımcı öğretmenlerden 6 tanesi online eğitim döneminde çevrimiçi uygulamalarla ilgili herhangi bir problemle karşılaşmadıklarını bildirmiştir.

4.5. Ders/Etkinliklerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katkı sağlayan öğretmenlerin pandemi sürecinde ders/etkinlik ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ait bulgular Tablo 5'e işlenmiştir.

Tablo 5. Ders/Etkinlik İle İlgili Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular

Kategori	F	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
Yetersiz materyal sorunu	6	Ö1, Ö7, Ö11, Ö13, Ö21, Ö28
Uygulamaya dönük derslerin işlenmesinde yaşanan sorunlar	5	Ö4, Ö10, Ö13, Ö19, Ö27
Derse katılımın az olması	10	Ö2, Ö6, Ö10, Ö12, Ö15, Ö16, Ö18, Ö24, Ö27, Ö30
Yaşanan teknik aksaklıklar	5	Ö3, Ö8, Ö9, Ö14, Ö26
Ders/Etkinlik süresinin kısıtlı olması	10	Ö1, Ö5, Ö7, Ö13, Ö17, Ö19, Ö22, Ö23, Ö25, Ö29
Herhangi bir problem yaşamayanlar	4	Ö2, Ö5, Ö16, Ö20

Çalışmaya katkı sağlayan 30 öğretmenden 6'sı yetersiz materyal sorununun olduğunu ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Ders işleme sırasında materyal kullanımının kısıtlı olması derslerin verimli işlenmesini engelledi.” (Ö1)

“Online eğitimde materyal kullanımı ile ilgili sorunlar yaşadım.” (Ö21)

Çalışmaya katılan 5 öğretmen uygulamalı derslerin işlenmesinde yaşanan sorunlardan bahsetmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibidir.

“Özellikle deneysel çalışmaları yapamamak dersin kalitesini çok düşürdü. Öğrencilerin tamamen katılmamasından dolayı EBA'da belirlenen derslerin haricinde de dersler yaptım” (Ö10)

“Uygulamaya dönük derslerde uygulamalı etkinliklerin yapılamaması derslerde birtakım aksaklıklar yarattı.” (Ö19)

Katılımcı 10 öğretmen derse katılımın az olmasından kaynaklı problemleri ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıda ifade edilmiştir.

“Öğrencilerin büyük bir kısmının derslere bağlanamaması o derslerden geri kalmalarına, ödevleri kaçırmalarına ve bazı konuları öğrenememelerine sebep oldu. Bu da gerekli kazanımlara ulaşamamasına neden oldu.” (Ö2)

“Sınıftaki öğrencilerimizin çok az bir kısmı ile derslere devam edebildim. Bu yüzden etkinliklerimizi sağlıklı bir şekilde tamamlayamadım.” (Ö10)

“Derse katılan öğrencilerin az olması ve katılan öğrencilerin de internet bağlantısındaki sorunları nedeniyle dersten kopmalar yaşamaları yaşadığımız başlıca sorunlardır.” (Ö18)

“Derse katılım çok çok azdı. Derse katılanların oranı sadece yüzde 20'leri bulmaktaydı. Bu sebeple birçok öğrenci eğitimin uzağında kaldı.” (Ö27)

Katılımcı 5 öğretmen teknik aksaklıkların yaşandığını ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Ders sırasında internet bağlantı sorunlarından kaynaklı sorunlar yaşanmıştır.” (Ö26)

Ayrıca çalışmaya katkı sağlayan 30 öğretmenden 10'u ders/etkinlik süresinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Kullandığımız bazı çevrimiçi programların ders saati süresinin kısıtlı olması ders kazanımlarının tamamlanmasında bazı aksaklıklar yarattı.” (Ö1)

“Yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında ders saati süresinin kısa olması bazı sorunlar yarattı.” (Ö22)

“Derse katılımın ve ders süresinin az olması derslerin hızlı hızlı geçiştirilmesine sebep oldu.” (Ö25)

Ayrıca çalışmaya katkı sağlayan 4 katılımcı herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.6. Öğrencilerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katkı sağlayan öğretmenlerin pandemi sürecinde öğrenciler ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ait bulgular Tablo 6'ya işlenmiştir.

Tablo 6. Öğrenciler İle İlgili Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular

Kategori	f	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
Öğrencilerin canlı derslere katılım düşüklüğü	11	Ö1, Ö7, Ö10, Ö12, Ö18, Ö19, Ö21, Ö22, Ö24, Ö26, Ö29
Öğrencilerin derslere zamanında katılmaması	9	Ö2, Ö6, Ö11, Ö14, Ö15, Ö20, Ö25, Ö28, Ö30
Canlı derslere karşı ilgisizlik ve motivasyon sorunları	8	Ö4, Ö6, Ö8, Ö13, Ö18, Ö19, Ö24, Ö28
Öğrencilerin internet erişimine ulaşamaması	9	Ö3, Ö4, Ö9, Ö11, Ö16, Ö17, Ö22, Ö27, Ö30
Herhangi bir problem yaşamayanlar	3	Ö2, Ö5, Ö23

Çalışmaya katkı sağlayan 30 öğretmene pandemi sürecinde öğrencilerle ilgili karşılaştıkları sorunlar sorulmuştur. 30 katılımcı öğretmenden 11'i öğrencilerin canlı derslere düşüklüğü sorununu ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Öğrenciler teknolojik yetersizliklerden dolayı derslere katılmamış olmakla beraber, derslerden geri kalmışlardır.” (Ö7)

“Öğrencilerin aile yapısı ve kardeş sayısının fazlalığından kaynaklı öğrenciler canlı derslere katılım sağlayamamışlardır.” (Ö18)

“Online eğitimde derslere katılımın azlığı büyük bir problem yarattı. Özellikle köyde kalan öğrencilerim imkansızlıktan dolayı eğitime katılmadı.” (Ö24)

“Bazı ailelerde evde internetin bağlı olmaması öğrencileri canlı derslerden mahrum bırakmıştır.” (Ö29)

Katılımcı 9 öğretmen, öğrencilerin derslere vaktinde katılmamasından kaynaklı problemleri ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Bazı öğrenciler dersleri zamanında takip ederken, bazıları dersin ortasında, bazıları ise sonlara doğru derse katılım sağladı. Buda derslerin bölünmesine neden oldu.” (Ö11)

“Öğrenciler derse zamanında katılmadı. Bu da derslerin verimli geçmesini engelledi” (Ö30)

Ayrıca katılımcı 8 öğretmen ise öğrencilerin derse karşı ilgisizlik ve motivasyon sorunlarını ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

“Derse katılım düşüklüğü yaşanan öğrencilerde motivasyon ve uyum problemi gözlemledim.” (Ö4)

“Derse karşı isteksizlik ve boş vermişlik durumuyla karşılaştım.” (Ö28)

9 Katılımcı öğretmen ise öğrencilerin internet erişimine ulaşamamalarından kaynaklı sorunları ifade etmişlerdir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

“Gerek internet alt yapısı, gerekse internete bağlanacak teknolojik araç yetersizliğinden öğrencilerimle sağlıklı bir süreç geçirmedi. Pandemi sürecinin uzun sürmesi de çocukları olumsuz etkiledi.” (Ö4)

“İnternet imkansızlığı yüzünden derse katılmayan öğrenciler oldu. Katılan öğrenciler ile sorunsuz biçimde ders işledim.” (Ö16)

“Teknolojik araçların yokluğu ve internet bağlantı sorunları başlıca problemlerdendir.” (Ö27)

Ayrıca Tablo 6 incelendiğinde 3 öğretmenin herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.7. Velilerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katkı sağlayan öğretmenlerin pandemi sürecinde veliler ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ait bulgular tablo 7'ye işlenmiştir.

Tablo 7. Veliler İle İlgili Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular

Kategori	f	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
Velilerin uzaktan eğitime gereken önemi vermemesi	12	Ö2, Ö4, Ö6, Ö9, Ö13, Ö14, Ö16, Ö20, Ö22, Ö24, Ö27, Ö30
Velilerin öğrencilere uzaktan eğitim ortamı sağlayamamaları	8	Ö1, Ö2, Ö5, Ö8, Ö11, Ö15, Ö19, Ö25
Veli – öğretmen iletişiminin sağlıklı olması	5	Ö3, Ö4, Ö10, Ö17, Ö29
Velilerin teknolojiyi kullanmadaki yetersizlikleri	7	Ö8, Ö12, Ö15, Ö19, Ö21, Ö23, Ö28
Velilerin canlı derse müdahalede bulunmaları	4	Ö6, Ö16, Ö26, Ö30
Problem yaşamayanlar	3	Ö7, Ö18, Ö28

Tablo 7 incelendiğinde çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlerin 12’si velilerin uzaktan eğitime gereken önemi vermediğine dair düşüncelerini bildirmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“*Velilerin uzaktan eğitim sürecini önemsemeyip tam benimseyememeleri ve çocuklara gereken ortamı oluşturmamaları en büyük problemlerden biriydi.*” (Ö2)

“*Veliler bu süreçte uzaktan derslere gereken önemi vermediler. İmkanlarında kısıtlı olmasından kaynaklı yeterince öğrenci üzerinde durmadılar.*” (Ö9)

“*Veliler öğrencilerle ev ortamında yeteri kadar ilgilenmedi.*” (Ö16)

Ayrıca katılımcı 8 öğretmen ise velilerin öğrenciye uzaktan eğitim ortamını sağlamamaları konusundaki sorunları ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“*Velilerimin çok az bir kısmı ile eğitim sürecini tamamlamaya çalıştık. Çoğunun bağlantı kuracak ve çocuklarına uzaktan eğitim ortamı hazırlayacak imkanı yoktu.*” (Ö5)

“*Öğrencilere destek verme konusunda çok zayıf davrandılar. Bu süreçte çoğuna ulaşmada zorluklar yaşadım.*” (Ö15)

“*Köyde çalıştığım için veliler öğrencilere internet erişimi sağlayamadılar. İnternetin olmaması teknolojik araçlara ulaşmadaki aksaklık sebebiyle eğitim aksıyordu.*” (Ö19)

“*Köy yerinde oda sayısının az olmasından dolayı, öğrenciler gürültülü bir ortamda derse katıldılar. Veliler imkansızlıklardan dolayı uygun bir ortamı tesis edemediler*” (Ö25)

Katılımcı 5 öğretmen, veli- öğretmen ilişkilerinin olumsuz yönde ilerlemesinden bahsetmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“*Uzaktan eğitim sürecinde derslerin daha düzenli ilerleyebilmesi açısından sosyal iletişim ağlarında veli gurupları kurdum. Bazı veliler yönlendirmeleri hiç uygulamıyordu. Bazıları ise mesajlara hiç cevap vermiyordu.*” (Ö3)

“*Pandemi sürecinde velilerle iletişim kurmakta çok zorlandım. Velilerden bir kaç telefonları dahi açmıyor öğrencilere önem vermiyordu.*” (Ö29)

Ayrıca Katılımcı 7 öğretmen, velilerin teknoloji kullanmadaki yetersizliklerinden bahsetmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“*Velilerin öğrenci ders takibi konusunda yetersizliği, teknolojik araçların kullanımı hakkındaki yetersizliği ile ilgili sorunlar süreci daha da zorlaştırmıştır.*” (Ö12)

“*Velilerimin birkaçı okuma yazma bilmedikleri için teknoloji kullanımı hakkında fikirleri yoktu. Bu sebeple öğrencileri de gerekli ölçüde yönlendiremiyorlardı.*” (Ö23)

Katılımcı 4 öğretmen velilerin canlı derslere müdahalede bulunmaları ile ilgili sorunları ifade etmişlerdir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir:

“*Uzaktan eğitimde canlı ders sırasında bazen veliler de öğrencilerle beraber dersi dinleyip müdahalede bulundular. Bazı velileri bu durumda uyarmak zorunda kaldım.*” (Ö6)

“*Sınıf ortamındaki mahremiyet canlı ders esnasında ortadan kalkmış olup bazı veliler derse müdahalede bulunuyorlardı. Bu durum dersin aksamasına sebep oluyordu.*” (Ö30)

Ayrıca Tablo 7 incelendiğinde 3 öğretmenin herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.8. Okul Yönetimiyle İlgili Karşılaşılan Sorunlar Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katkı sağlayan öğretmenlerin pandemi sürecinde veliler ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ait bulgular Tablo 8’e işlenmiştir.

Tablo 8. Yöneticiler İle İlgili Karşılaşılan Sorunlara Ait Bulgular

Kategori	f	Kodlanmış Katılımcı Öğretmen Görüşleri
Okul yönetiminin süreci bilmemesi	5	Ö1, Ö6, Ö10, Ö23, Ö30
Okul yönetiminin beklentisinin yüksek olması	3	Ö3, Ö9, Ö11
Okul yönetiminin baskıcı tavır uygulaması	3	Ö7, Ö8, Ö21
Okul yönetimiyle problem yaşamayanlar	19	Ö2, Ö4, Ö5, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29

Tablo 8 incelendiğinde çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlerin 5'i okul yöneticilerinin süreci bilmemesinden kaynaklı problemlerin yaşandığına dair düşüncelerini bildirmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“Ani gelişen durum nedeniyle okul yönetimi hazırlıksız yakalanmış buda biz öğretmenlere yansımıştır. Bu sebepten bazı sorunlar yaşadım.” (Ö1)

“Okul yönetiminin süreci bilmemesinden kaynaklı bize bazen yanlış yönlendirmeler yaptı.” (Ö10)

“Okul yönetimi süreci bilmediği için başlarda ders tanımlamalarını eksik yaptı, bu durum hem biz öğretmenleri hem öğrencileri mağdur etti.” (Ö30)

Ayrıca katılımcı 3 öğretmen okul yönetiminin beklentisinin yüksek olması 3 öğretmen de okul yönetiminin baskıcı tavırlar göstermesi gibi sorunlardan bahsetmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“Yöneticilerimiz bu olağanüstü durumun farkına tam varamamış olmalı ki uzaktan eğitimde bizden yüz yüze eğitimdeymiş gibi bir performans ve başarı ortamı yaratmamızı istiyorlardı. Bu durum bizi çok bunalttı.” (Ö9)

“Pandemi döneminde uzaktan eğitim o kadar yorucuydu ki mesai kavramı kalmamıştı. Okul yönetiminin bitmek bilmeyen istekleri, sürekli sosyal medyadan emirler yağdırmaları beni çok yıprattı.” (Ö11)

“Okul yönetimi velilerle sürekli iletişim kurmamız için bize sürekli baskı uyguluyordu.” (Ö21)

Ayrıca tablo 8 incelendiğinde 19 öğretmenin herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Örnek görüşler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Okul yönetimiyle ilgili pek bir sorun yaşamadım. Okul idaresi ders programlarımızı oluşturup bize yolladılar. Biz de bu ders programı dahilinde derslerimizi işledik.” (Ö2)

“Herhangi bir problem yaşamadım.” (Ö13)

“Okul yönetimi kaynaklı bir sorun yaşanmamıştır.” (Ö17)

“Okul yönetimi, öğrenci ve veliyle iletişimimizde koordinasyonu gayet yerinde sağladı.” (Ö20)

“İdarecilerimiz bu zorlu süreçte bize bayağı yardımcı oldular.” (Ö29)

4.9. Karşılaşılan Sorunlara Çözüm Önerileri Hakkındaki Bulgular

Çalışmaya katılan 30 katılımcı öğretmene pandemi sürecinde karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri olup olmadığı sorulmuştur. Çözüm önerileri olan öğretmenlerin cevapları aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Eğitimde fırsat eşitliği ilkesine dayanarak köy, bucaklarda yoksul ve ihtiyaç sahibi bütün öğrencilere genel ağ ve teknolojik araçlar sağlanmalı. Ayrıca öğretmen – veli iletişimi güçlendirilmeli. Eğitim konusunda velilere yönelik çalışmalar yapılmalı ve veliler bilinçlendirilmeli.” (Ö5)

“Ülkemizde salgın sürecinde öğrencilere yeterli destek tam olarak sağlanamadı. Öğrencilerin çoğunluğu eğitimden yoksun kaldı. İnternet ve cihaz desteği yetersiz kaldığından öğrencilerimiz eğitimden fazlasıyla uzak kaldı. Öncelikle köylere güçlü internet alt yapıları desteği sunulmalı. Pandemi sürecinin yavaş yavaş sonlanmasıyla telafi eğitimleri, kitap ve diğer eğitim kaynakları desteği sağlanmalı. Pandeminin etkisini azaltmak için okullara rehberlik desteği sağlanmalı. Telafi eğitimleri için bakanlık öğretmenlere birlik ve beraberlik içinde programlar hazırlamalı.” (Ö9)

“Eğitimde fırsat ve imkan eşitliğini daha sağlam temellere dayandırmak, köy ve kasabadaki altyapı sorunları ve teknik aksaklıkları gidermek gerekmektedir. Gezici kütüphanelerin amacına hizmet için desteklemek, ailelere karşı etkili bir enformasyon süreci yürütüp onları da sisteme entegre etmek gerekmektedir.” (Ö17)

“Teknolojik altyapımızın ve internet altyapımızın yeterince gelişmediğini düşünüyorum. Pandemi sürecinde çevrimiçi eğitimde başarısız olduk ve sınıfta kaldık. Yapılacak en iyi şey tüm imkanları zorlayarak okulları açık tutmaktır. Yüz yüze eğitimin yerini hiçbir şeyin tutmadığını yaşamayı gördük.” (Ö23)

“Karşılaştığımız sorunlar çocukların teknolojik araçlara sahip olmamasından kaynaklıydı. Bu yüzden teknolojik araçların çocuklara yaygın bir biçimde dağıtılmalıdır.” (Ö27)

“Teknolojik anlamda yeterli altyapı ve araç sağlanabilir.(Tablet, internet vb.) Velilere ulaşım noktasında sistemi daha kolaylaştırıcı hale getirilebilirdi.”(Ö30)

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu kısmında veri toplama araçlarına bağlı olarak elde edilen bulgularla oluşan sonuçlar ve bunun sonucunda öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç

2019 yılının sonlarına doğru Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Covid 19 salgını 2020 yılının ilk aylarında tüm dünyada yayılım göstererek pandemi haline gelmiştir. Pandemi hayatımızın her alanını etkilediği gibi en çok eğitim alanında aksaklıklar yaratmış ve buna bağlı olarak önemler alınmıştır. Pandeminin eğitimdeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için yüz yüze eğitime ara verip online eğitime 2020 yılının Mart ayında geçiş yapılmıştır. Oluşan bu olağanüstü süreç öğrenci, veli ve öğretmenleri de etkilemiş, yeni ortama uyum sağlama çabası başlamıştır. Pandemi döneminde zorunlu olarak uzaktan eğitime geçilmesi, öğretmenlerin internet tabanlı çevrimiçi araçlarla ulaşmayı sağlayan programları kullanmalarıyla beraber, öğretmenlerin teknolojik ve pedagojik deneyimlerinin artmasına katkıda bulunmuştur (Kırmızıgül, 2020).

İlköğretimden üniversitelere kadar bütün eğitim kademelerini etkileyen bu olağanüstü sürece uyum sağlamaya çalışan bütün eğitim paydaşlarının gayretlerine rağmen bir dizi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu süreç en çok öğrencileri olumsuz etkilemiştir. Küresel ölçekte konuyla ilgi alan yazın incelemeleri yapıldığında çevrimiçi ortamda yürütülen eğitimin, yüz yüze gerçekleştirilen eğitimin ruhundan yoksun, akademik açıdan eksik ve öğrenmeyle ilgili kazanımlara ulaşamamış mezun bir kitlenin oluşacağı düşünülmektedir (Lau, Yang & Dasgupta, 2020). Bir başka açıdan düşünecek olursak bütün dünyada yayılım gösteren Covid 19 salgını gibi diğer salgınlar ve doğal afetler gibi olağanüstü süreçler zamanında ülkelerin (Acil Durum Eylem Planı) çerçevesinde, çevrimiçi eğitimin ne kadar önemli olduğunu bizlere göstermiştir. Bu sebeple bundan sonra uzaktan eğitime daha fazla önem verilmeli ve geliştirilmelidir. Gelişmiş ülkeler bu olağanüstü süreci daha iyi idare edip uzaktan eğitime daha kolay uyum sağlamışlardır. Gelişmekte olan ülkelerin ise bu süreçte zorlandığı, uzaktan eğitime ayak uydurmakta aksaklıklar yaşandığı ve eğitim sürecinde sıkıntılar olduğu gözlemlenmiştir (Oyedurun, 2020).

Eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verip uzaktan eğitime geçilmesiyle beraber çevrimiçi eğitimin anlaşılması ve geliştirilmesi için önemli bir fırsat karşımıza çıkmıştır. Fakat bu fırsatları geçerli kılabilmek için önemli birkaç noktaya dikkat etmeli ve uzaktan eğitim altyapısının sağlam temellere oturtmak gereklidir.

Çalışmaya katkı sağlayan öğretmenler çevrimiçi eğitim yöntemiyle ders yaptıklarını bildirmişlerdir. Elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde EBA kullanımı ve çevrimiçi programların kullanımında deneyim kazandıkları sonucuna varılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin farklı yöntem ve tekniklerle dersleri işlemeleri gerektiği bir başka sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada elde edilen veriler sonucunda ulaşılan bir başka sonuç da bazı öğrencilerin internet altyapısının zayıf olması veya imkansızlıklar sebebiyle internet erişimine ulaşamamaları yüzünden öğrencilerin derslerden geri kalmalarına sebep olmuştur. Bu olumsuz sebeplerden dolayı eğitimde fırsat eşitsizliğinin yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu fırsat eşitsizliği ilerleyen zamanlarda öğrencilere öğrenim hayatında güçlükler ortaya çıkaracaktır. Çalışmadaki bulgulardan yola çıkarak bazı ebeveynlerin sürece önem vermemesi ve öğrencilere gerekli öğretim ortamının sunulmaması eğitimde aksaklıklara sebebiyet verdiği öğrencilerin eğitimden geri kalmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada pandemi sürecinde uzaktan eğitimle ilgili karşılaşılan sorunlar ve yönetimine ilişkin öğretmenlerin görüşlerine göre incelenmiş ve sonuçlar analiz edilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetleri, hizmet süreleri, görev yaptığı kurum türleri ve görev yaptıkları kurumun yerleşim yeri açısından farklılık göstermesi genelleme yapmak için etkili olduğu düşünülmektedir.

Verilerin sonuçlarına bakıldığı zaman EBA kullanım oranının çok yüksek olduğu ve uzaktan eğitim sürecinde etkili olduğu görülmektedir. Online eğitim yükünün EBA ile giderildiği çeşitli görsel materyal ve içeriklerle zenginleştirilmiş olması öğretmenlerin yükünü hafiflettiği görülmektedir. EBA dışında öğretmenlerin kullandıkları çevrimiçi uygulamalara bakıldığı zaman öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun Zoom ve Whatsapp gibi programlarla online eğitimleri gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Çalışmanın sonraki problemlerinden olan teknoloji kullanımı ve internet altyapısıyla ilgili olan problem incelendiği zaman elde edilen sonuçlar bulgular tartışılmıştır. Tartışmanın sonucunda öğretmenlerin en çok internet erişiminin olmaması ya da yetersiz olmasıyla ilgili sorunlarla karşılaşmıştır. Ancak merkezi durumda yaşayan öğrencilerin bu sorunu gidermeleri daha hızlı olmuştur. Tartışmada ulaşılan bir diğer sonuç da öğrencilerin teknolojik araç yetersizliği yaşadıkları anlaşılmıştır. MEB tarafından 8 GB internet yardımı yapılmış olmasına rağmen yetersiz kaldığı görülmektedir.

Çalışmanın bir diğer problemi olan ders/etkinlikle ilgili bulgular tartışıldığı zaman en büyük problemlerden biri derse katılımın az olması iken bir diğeri de ders/etkinlik süresinin yetersiz olduğu yapılan tartışmalar sonucunda ulaşılmıştır. Online eğitimde içerikler ne kadar geliştirilmiş olsa da öğrencilerin eğitimde aktif olamamaları eğitimin etkililiğini düşürmektedir. Be nedenlerden oluşan eğitim açıkları dezavantajlı öğrencilerin büyük bir oranda kopacağı UNICEF ve UNESCO tarafından da belirtilmiştir. Pandemi döneminde özel okullarla devlet okulları arasındaki eğitim farkları, öğretmenlerin canlı dersleri etkili ve verimli kullanma süreleri, teknolojik araçları ve çevrimiçi uygulamaları kullanma yeterliliği gibi nedenler eşitsizlikler meydana getirmiştir (Çoruk ve Moran, 2021).

Öğrencilerle ilgili karşılaşılan problemler incelendiğinde öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak ulaşılan bulgularda en çok karşımıza çıkan problemlerden biri canlı derslere katılımın düşüklüğü iken diğer problem öğrencilerin derse zamanında katılmaması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın bir diğer problemi olan velilerle ilgili problemler tartışıldığı zaman velilerin uzaktan eğitime gereken önemi vermemesi ve öğrencilere uzaktan eğitim ortamını sağlayamamaları karşımıza çıkmaktadır. Pandemi döneminde uzaktan eğitimin süresi göz önüne alındığında eğitim açısından uzun bir süreç olarak gerçekleşmiştir. Uzaktan eğitime önem vermeyen ilgisiz veliler bu süreçte olumsuzluklar yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Veliler uzaktan eğitimde görevlerini yerine getirmediğinde öğrencileri takip etmek zor hale gelmiştir. Bu sürecin uzaması velilerde ilgisizlik ve isteksizlik oluşturmuştur. Velilerin öğrenme ortamını sadece okul olarak görmesi ve bu sürece hazırlıksız yakalanmaları oluşan sorunların temelini oluşturmaktadır (Çoruk ve Moran, 2021).

Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak ulaşılan bulgulardan okul yönetimiyle ilgili yaşanan sorunlara bakıldığında çok büyük bir çoğunluğun okul yönetimiyle problem yaşamadıkları ortak görüşlerden yola çıkarak anlaşılmıştır. Öğretmenlerin küçük bir azınlığın okul yönetiminin süreci bilmemesinden kaynaklı problemler yaşadıkları da ortak görüşler sonucunda anlaşılmaktadır.

En son aşama olarak ulaşılan bulgulardan hareketle aşağıda sıralanan öneriler sunulmuştur.

- Fırsat eşitsizliği ortamını gidermek için her öğrenciye tablet dağıtımı yapıp yeteri kadar internet desteği sağlanmalıdır. Bu destekler sağlandıktan sonra canlı dersler esnasında katılım zorunlu olup yoklama alınmalıdır.
- Öğretmenlerin online eğitimi eksiksiz bir biçimde gerçekleştirebilmeleri için teknolojik araçlarla öğretmenler de desteklenmeli ve çevrimiçi programların kullanımı hakkında öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- Özellikle eğitim fakültelerinde uzaktan eğitimde sınıf yönetimiyle ilgili karşılaşılan problemleri giderebilmek için ilgili konular ders olarak okutulmalıdır.
- Öğretmen ve öğrencilere gerekli teknolojik araç yardımı yapılmalı fırsat eşitsizliği giderilmelidir.
- EBA ağının altyapısı güçlendirilmeli, içeriklerinin de zenginleşmesi sağlanmalıdır.
- Ebeveynlerin bu süreçte uzaktan eğitime gereken desteği vermediklerinden aile eğitimlerinin rehber öğretmenler tarafından verilmesi sağlanmalıdır.
- EBA ve diğer çevrimiçi uygulamaları, öğretmen, ebeveyn ve okul yönetiminin eşgüdümünde bir kontrol mekanizması oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. *The Turkish Online journal of Educational Teknoloji*, 1(1), s. 92-97.
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alan yazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Altunel, M. (2020). 5 Soru: Koronavirüs (covid-19) Salgınının Eğitim ve Öğretmenlere Etkisi. <https://www.setav.org/5-soru-koronavirus-covid-19-salgininin-egitim-ve-ogretmenlere-etkisi>
- Arslan, R. (2021). Salgın Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *KAÜİİBFD*, 12(23), 369-393.
- Aydın, F. (2021). *Covid-19 Pandemi Sürecinde Müzik Derslerinin İşlenişine Yönelik Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri: Odak Grup Görüşmesi*, [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), s. 368-397.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), s. 85-124.
- Buhrji, M., & Ahmed, D. (2020). Foresight of Coronavirus(COVID-19). *Oportunities for a Better Word (March)*. doi:<https://doi.org/10.5923/j.economics.20201002.05>
- Chen, Q., Liang, M., Li, Y., Guo, J., Fei, D., Wang, L., . . . Zhang, Z. (2020). Mental health care for medical staff in China during the COVID-19 outbreak. *Lancet Psychiatry*, 7(4), s. 15-16.
- Çoruk, A. (2021). Salgın Sürecinde Temel Eğitim. A. Çoruk, & C. Moran içinde, *Covid-19 Salgınının Türk Eğitim Sistemine Yansımaları* (s. 29-43). Ankara: Pegem Akademi.
- Gümüş, B. (2021). *Lise Öğrencilerinin Covid-19 Döneminde Stresle Başa Çıkma Düzeyleri Ve Azimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Huber, S., & Helm, C. (2020). COVID-19 & Schooling: Evaluation, assessment & accountability in times of crises—reacting quickly to explore key issues for policy. *practice and research with the school barometer ,Educ Asses Eval Acc*. doi:<https://doi.org/10.1007/s11092-020-09322-y>
- Lau, J., Yang, B. & Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral? [timeshighereducation.com](https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral). <https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral> 20.04.2022 adresinden alındı.
- Karadağ, E. & Yücel, C. (2020). Yeni tip korona virüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yüksek Öğretim Dergisi*, 10(2), s. 181-192.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırması Dergisi*, 7(53), s. 1262-1274.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, s. 73-94.
- Kırmızıgül, H. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), s. 283-289
- Kocayığit, A. & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), s. 285-299.
- Koh, C., G. Lee, L., Lo, C., C., W., & Yap, J. (2020). A Socio-Psychological Perspective. In *Challenges and Opportunities in the Post-COVID-19 World* . (s. 44-48). Geneva: World Economic Forum. www.weforum.org.

- Oyedorun, D. (2020). Sudden change of pedagogy in education driven by COVID-19: Perspectives and evaluation from a developing country. *Research in Globalization*, 2, s. 1-5.
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), s. 376-394.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün, S. Demir, Dü, M. Bütün, & S. Demir, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Samir, S. (2020). www.weforum.org. *Technology: Digital Epiphany? COVID-19 and Our Tech Futures. In Insight Report Challenges and Opportunities in the Post-COVID-19 World* (s. 24-27). Geneva: World Economic Forum.
- Saavedra, J. (2020). *Educational challenges and opportunities of the Coronavirus (COVID-19) pandemic*. <https://blogs.worldbank.org/education/educational-challenges-and-opportunities-covid-19-pandemi> 20.04.2022 adresinden alındı
- Toker Gökçe, A. (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-2.
- Winthrop, R. (2020). Top 10 risks and opportunities for education in the face of COVID-19. <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2020/04/10/top-10risks-andopportunities-for-education-in-the-face-of-covid-19/>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yusuf, M. (2011). The impact of self-efficacy, achievement motivation, and self-regulated learning strategies on students’ academic achievement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15, s. 2623–2626. doi:<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.158>